
FOLKETINGET

Miljøudvalget, Klima-, Energi- og Bygningsudvalget og Europaudvalget

EU-konsulentent

EU-note

Til: Udvalgenes medlemmer

Dato: 24. marts 2015

Det Europæiske Miljøagentur præsenterer rapport om Europas miljø 2015

Det Europæiske Miljøagentur har udgivet en rapport om miljøets tilstand i Europa. Rapporten konkluderer, at selv en fuldstændig gennemførelse af eksisterende politikker ikke vil være tilstrækkelige til at nå EU's vision for 2050, der er angivet i det syvende miljøhandlingsprogram. Det drejer sig blandt andet om målsætningerne for biodiversitet, fiskeri, økologisk landbrug, nedbringelse af drivhusgasser, støjforurening mv.

I den landespecifikke rapport for Danmark, den såkaldte Miljøtilstandsrapport, beskrives udviklingen for Danmarks miljø siden 2009. Dette gælder f.eks. udviklingen i skov- og landbrugsareal, luftkvalitet, grundvandet, klimaforandringerne betydning for Danmark, energiforbruget mv.

Baggrund og formål

Det Europæiske Miljøagentur (EEA) offentliggjorde den 3. marts 2015 rapporten "Europas miljø – tilstand og fremtidsudsigter 2015"¹. Rapporten er en integreret vurdering af Europas miljø, og indeholder vurderinger og data på specifikke lande og landesammenligninger.

¹ The European environment — state and outlook (2015) (<http://www.eea.europa.eu/soer>). European Environment Agency (EEA).

Miljøagenturet formidler oplysninger til politikere og offentligheden. Agenturet støttes i sit arbejde af Det Europæiske Miljøoplysnings- og Miljøovervågningsnet (Eionet), der består af 39 europæiske lande².

Først gennemgås hovedpointerne i Miljøagenturets rapport. Herefter gennemgås en Miljøtilstandsrapport, som giver indblik i udviklingen for Danmarks miljø siden år 2009.

Hovedpointer i Miljøagenturets rapport

Miljøagenturets rapport³ understreger behovet for mere ambitiøse politikker for at nå EU's vision for 2050. Hovedkonklusionen i rapporten er, at selv om en fuldstændig gennemførelse af eksisterende politikker er afgørende, vil de nuværende miljøpolitikker ikke være tilstrækkelige til at nå EU's vision for 2050, der er angivet i det syvende miljøhandlingsprogram.

Ifølge rapporten finder der fortsat et tab af biodiversitet sted. 60 pct. af de vurderede beskyttede arter og 77 pct. af de vurderede habitater menes at være i "ugunstig bevaringsstatus". Ifølge rapporten er Europa ikke på vej til at nå sit mål for 2020 om at bremse tabet af biodiversitet.

På resultatsiden de seneste år nævner rapporten, at der generelt er sket en forbedring af luft- og vandkvaliteten, mens flere affaldsressourcer genbruges. Dette har samtidig skabt en række jobs i den grønne sektor. Også ferskvandskvaliteten er forbedret i de senere år, men omkring halvdelen af Europas ferskvandsområder kan sandsynligvis ikke opnå "god økologisk tilstand" i 2015.

Biodiversiteten i hav- og kystmiljø er et særligt fokusområde. Belastninger omfatter skader på havbunden, forurening, invasive arter mv. Overfiskeriet er faldet i Atlanterhavet og Østersøen, men Middelhavet viser et mere negativt billede, hvor 91 pct. af de vurderede arter ifølge Miljøagenturets rapport blev overfisket i 2014.

Under 6 pct. af landbrugsområderne i Europa blev i 2012 brugt til økologisk landbrug, og der var store forskelle landene imellem.

² EEA-landene består af EU-28-landene, medlemslandene Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz og Tyrkiet samt samarbejdslandene Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Montenegro og Serbien.

³ Rapporten "Europas miljø – tilstand og fremtidsudsigter 2015" består af to rapporter og over 80 online briefinger. De omfatter en synteserapport og en rapport om globale megatendenser, suppleret af 11 briefinger om globale megatendenser, 25 europæiske briefinger og 9 briefinger om landesammenligninger. Til sidst findes 39 briefinger om lande og regioner, som er baseret på nationale rapporter om miljøets tilstand i de pågældende lande, samt 3 regionale briefinger.

Udledningen af drivhusgasser er faldet med 19 pct. siden 1990, selv om den økonomiske produktion er steget med 45 pct. Forbruget af fossilt brændstof er mindsket. Det gælder også visse forurenende stoffer fra transport og industri.

Luft- og støjforurening forårsager fortsat alvorlige helbredsvirkninger i byområder. I 2011 blev ca. 430.000 tilfælde, ifølge EEA's rapport, af for tidlig død i EU tilskrevet fine partikler, mens eksponering for støj bidrager til mindst 10.000 tilfælde af for tidlig død som følge af hjertesygdomme hvert år.

EEA konkluderer, at de nuværende politikker er ikke tilstrækkelige til, at Europa kan opfylde sine langsigtede miljømål, herunder at reducere drivhusgasudledningerne med 80-95 pct.

Landespecifik rapport for Danmark

Der er udarbejdet en Miljøtilstandsrapport⁴, som giver indblik i udviklingen for Danmarks miljø siden år 2009. Miljøtilstandsrapporten er en faglig uafhængig analyse, som er udarbejdet af COWI A/S med bistand fra en række ministerier og andre interessenter. Rapporten behandler i alt 10 temaer, som gengives nedenfor.

Arealer

Mere end halvdelen af Danmarks areal (66 pct.) anvendes ifølge Miljøtilstandsrapporten til landbrugsjord. Skov, byer og infrastruktur er alle arealanvendelser, der er i stigning. Det sker primært på bekostning af landbrugsarealet.

Det totale skovareal i Danmark udgør ca. 14 pct. af det samlede areal. Økologisk landbrug i Danmark udgjorde ca. 7 pct. af landbrugsarealet i 2012. Andelen af økologiske landbrug er imidlertid stigende. Efter 1990'ernes kraftige vækst i økologisk landbrug og et fald i perioden fra 2002 til 2006 har det økologiske areal i 2012 passeret sin hidtidige største udbredelse i 2002.

Luft

I Danmark er udledningen af kvælstofoxider, flygtige organiske stoffer, svovldioxid og ammoniak ifølge rapporten faldet kraftigt de seneste 10 år. Der er stigende fokus på de sundhedsmæssige konsekvenser partikeludledning, som især skyldes brændeovne og dieselpartikler fra transport.

⁴ Miljøtilstandsrapporten (2014): <http://naturmiljoe2014.dk/>. COWI.

I de større danske byer er der sket væsentlige forbedringer i luftkvaliteten, men i København er det stadig en udfordring at overholde EU's grænseværdier for udledning af kvælstof (NO₂).

Vand

Mange danske søer er i dag stærkt påvirket af næringsstoffer, men de seneste år er der set en forbedring i miljøtilstanden. Grundvandet påvirkes af nuværende og tidligere aktiviteter på jordoverfladen. Nitrat fra landbrugets kvælstofgødning og pesticidaktivstoffer samt nedbrydningsprodukter fra både landbrug og andre kilder er de stoffer, der oftest bliver fundet i grundvandet.

Husholdningernes vandforbrug er faldet meget siden slutningen af 1980'erne, hvor der blev indført vandmålere de fleste steder. Efter år 2000 faldt vandforbruget ikke lige så hurtigt.

Havet

Tilførslen af næringsstoffer til havet fra Danmark er halveret siden 1990. Det skyldes ifølge Miljøtilstandsrapporten, at spildevandsrensningen er forbedret. Der er også lavere kvælstofab fra dyrkede marker. Til gengæld er der stadig generelt for høje tilførsler af næringsstoffer til de danske fjorde, og derfor problemer med iltsvind.

På verdensplan er overfiskeri en trussel mod fiskebestandenes overlevelse. I Danmark ligger flere af de kommercielle fiskebestande på et bæredygtigt niveau, men der er stadig bestande, der ikke ligger inden for sikre biologiske grænser.⁵

Klimaforandringer

I Danmark er udledningen af drivhusgasser faldet siden 1990'erne og frem til i dag. Men temperaturen er steget ca. 1,5 °C siden 1873, og den årlige nedbør er i samme periode steget med 100 mm. Vejret er blevet vildere med hyppigere orkaner, orkanagtige storme og skybrud.

Vandstanden i havene omkring Danmark er ifølge rapporten steget knap 10 cm i perioden 1970-2012, og havtemperaturen er stigende. Et andet resultat af de begyndende klimaforandringer er mere pollen i luften en større del af året.

Natur og biodiversitet

⁵ Ifølge Miljøtilstandsrapporten findes der næsten 200 marine fiskearter i Danmark. Der er endnu ikke et tilstrækkeligt vidensgrundlag til at fastsætte videnskabeligt baserede kvoter for alle kommercielt udnyttede arter, men dette vidensgrundlag er under opbygning.

De nuværende og kommende klimaforandringer giver desuden et øget pres på biodiversiteten, bl.a. fordi mange arter kan få øget behov for at flytte sig, f.eks. hvis kystnære naturområder og levesteder forsvinder som følge af havstigning. Det seneste årti har arealet af såkaldt "lysåben natur" været nogenlunde stabilt, men naturkvaliteten og den biologiske mangfoldighed er i tilbagegang.

Biodiversiteten i nogle danske skove er høj, men det danske landareal indeholder en relativt lille andel skov sammenlignet med vore nabolande. I EU er der i gennemsnit et 3-4 gange større skovareal pr. indbygger end i Danmark.

Naturressourcer

Den danske energiproduktion er fortsat større end det nationale forbrug. Det samlede danske energiforbrug er faldet med 7 pct. fra 1990 til 2012.

Transportsektoren står for den største andel af energiforbruget. I 2012 var Danmarks andel af vedvarende energi 23 pct.⁶ Det tal skal ses i lyset af målsætningen for 2020 om, at 30 pct. af Danmarks energi skal produceres ud fra vedvarende kilder.

Materialeforbruget pr. indbygger i Danmark er faldet siden 2006 og er på niveau med, hvad det var i slutningen af 1990'erne. Danmarks såkaldte "økologiske fodaftryk", der er et udtryk for hvilket areal Danmark samlet set lægger beslag på gennem ressourceforbrug og miljøpåvirkning, er blevet en anelse mindre. Men det er stadig et af verdens største, og ca. 3 gange så stort som verdensgennemsnittet.⁷

Miljø og sundhed

Udendørs luftforurening, især i de større byer, er årsag til for tidlige dødsfald og forværring af luftvejssygdomme og hjerte-kar-sygdomme. I Danmark skønnes luftforurening ifølge rapporten at forårsage 3.200 for tidlige dødsfald om året. Der er ligeledes problemer med uønskede kemikalier kan måles i blod, urin og hår hos befolkningen, og børn er særligt udsatte for mange af disse kemikalier.

Forbrug

⁶ Andelen af vedvarende energi er opgjørt som andelen af det samlede bruttoenergiforbrug uden medregning af energi fra affald.

⁷ Det økologiske fodaftryk er en sammensat indikator for menneskers forbrug af naturens ressourcer og den tilhørende miljøpåvirkning. Fodaftrykket omregner ressourceforbruget og miljøpåvirkningen til det areal per indbygger, som er nødvendigt, for at naturen kan forny de naturressourcer der anvendes i forbindelse med den enkeltes forbrug.

De største miljøpåvirkninger fra danskernes forbrug kommer fra forbrug til transport og fødevarer. Affaldsmængderne har været generelt stigende fra 1994 til 2008, både i alt og pr. dansker. Det ser dog ud til, at denne tendens måske er ved at vende.

29 pct. af affaldet forbrændes, og den producerede energi anvendes både til el og varme. I husholdningerne er genanvendelsen steget fra 20 til 40 pct. siden 1994. Mængden af affald til deponering er faldet kraftigt fra over 20 pct. i 1994 til omkring 6-7 pct. i 2009 og 2011.

Miljøpolitik

Danmark anvender ifølge Miljøstandsrapporten omkring 0,7 pct. af de samlede offentlige udgifter på miljøbeskyttelse. Målt i 2012-kr. er den offentlige indsats på miljøbeskyttelsesområdet faldet fra 10 mia. i 1998 til 8 mia. i 2012, hvilket svarer til et fald på ca. 20 pct. Udgifterne til miljøbeskyttelse er dog ifølge rapporten stadig blandt de højeste i EU.

Med venlig hilsen

Christian Willer (5526)